

מור 20

עורכת: עדה סער עריכה: שוולה כץ־לוריא עיצוב גרפי: רחל דביר

מוסד שבת



לא היה לי לאן ללכת

זרזק ודפוק

לוי גורמן, איש קשיש ובדרך מבאר-שבע, נזרק לפני שמונה שנים מקיבוץ צאלים בגין כמה טעמים כבדי משקל. המבכש הקיבוצי הופעל על איש שכבר היה שבר בלי. הם ידעו שעם קוין אחד הם יכולים להוריד אותו, הוא אומר.

שני יחזיבין ציונים: אמיר ויינברג

לפני שמונה עשרה שנים מתקבל לוי גורמן לקיבוץ צאלים ולמני שמונה שנים סולק משם. זו תמצית סיפור דו. אסונו האיש נעזר בעברה שהיה את חיי כחבר קיבוץ בגיל 48, וסיים אותם כאיש קשיש ושבור. נטול יכולת לזיכרון לשבילים חרישים, לתאמים עצמו לאורח חיים אחר. גורמן, "נור" בפי חבריו בעבר והיום אין לו חברים, נישא בן 44 לאשה צעירה ממנו בשנים רבות. נולד להם שני ילדים. האשה רצתה להיות בקיבוץ, גורמן, אז איש קבץ בדרגת רס"ר — נכנע ללחץ, והמשפחה עברה ליריבנים. היו לו כמה נכסים: דירה קטנה במבאר-שבע, מבטח של איש קבץ, קציבת כותש סנטה מפעשי שפנצץ במלך שירות. הצבאי, הוא הנהיג לקיבוץ הירדן לשמוע, עשו בו כרצונם אבל היה חושאן רשומה על שמי. הקצבאות ימשכו להגיע אליה.

בגיל כזה היה לי קשה להתאקלם בחברה מגורה כל כך, הוא אומר. הבן הגדול היה בורח מביקור בקיבוץ, ומשפחת גורמן חזרה הביתה שלו.

קיבוצית עסיסה. גורמן יזב היה בורח המפסיד. כאל נכנס לנטעיה בבאר-שבע וחתך את הורדיו. לא חונקים סמליות. כדי לזכור תשומת לב. אלא חתכים שעשה כי שבאמת ובתמים רוצה לשים קץ לחייו. את די ימינו אין הוא יכול להגיע עד היום בגלל החתכים ההם. לקחו אותו לבית החולים סורוקה. בערב בא דוקטור סיקור, רופא הקיבוץ, וליקח אותו הביתה. ר"ר סיקור קרא למוכר והבהיר לו שגורמן צריך חדר נפרד. נחנך לבית. גורמן קיבל חדר נפרד. ושם הואצה הירידה עד לסילוק.

שני קולות לרעיו

אדם השווי כרכאן בכר הוא אדם חזילה. הוסק לסיפור אינטנסיבי. בצאלים אולי לא חשבו כך. מורעו שעבר לאחר נפרד חזל גורמן להלך בשלי שליו של החברה הקיבוצית. הוא חזל גם לשות לזכרה. ביקשת מאלוהים — עברתי כל כך הרבה קח אחי. למרות שאני לא מאמין באלוהים. כל כך רציתי ללכת מהעולם. אמר לי — תעבוד מה, תעבוד שם. לא רכתי עם אנשים חס וחלילה. עם כולם הייתי בסדר, אבל פשוט מאוד לא רצו אותי בשום מקום. כסוף הוציאו אותי מסידור עבודה, ואז, פתאום, אחרי עשר שנים, עלתה שוב הפרישה של הירדן. שנים זה לא עלה. שנים גורם שטורנטים של הקיבוץ, ופתאום היה בוער להם שהירדה תהיה על שמם. רצו שאבאו ואחתום שהירדה שלהם. אמר לי — אם תרצה לעזוב, נחזיר לך אותה. אני מהאסכולה הישנה. אמרתי — גור, מה שאצלך בבית — זה כיום, מה שבביתים לך — זה לא שווה שום דבר.

קרא לי לשיבת מכירת ולא באתי. אז גם הוציאו אותי מסידור עבודה. אחר כך הייתי אספת קיבוץ והחלטו להוציא אותי מקיבוץ. אספת מסתור. הייתה הצבעה, ובספידה היו שני קולות חרישי. הסבה והרשימת הייתה הירדה שלי. לא להוציא את הפרישה עם אחתי, שידעה להסתדר יפה בקיבוץ. לא הוכרז את המצב שלי. ההחלטה על הסילוק הייתה עוד ציון דרך בהירידה. גורמן סרב לעזוב. לא שפתח במאבק. הוא פשוט נשאר שם. מורכב, נטול כוח רצון, שחיו בחלק מן הזמן, איש חלש. הרדיוע לו שלא יוכל מעתה לרכוש מצרכים בכלל. אחר כך, הוא אומר, אסרו עליה להיכנס לחדר האוכל. אמרו לו ששיהיה רע יגיע מאחורי. אז המכתב, ושם יתנו לו משהו. הוא יותר על התענוג. התענוג למצב שלא היה לי מה לאכול. היה לי כסף, אבל לא היה לי איפה לקנות. את ידעתי איך זה בקיבוץ. אחרי שיש החלטה — אפילו מי שאוהב אותי אסור לו לדבר אתי. הייתה החלטה אספה שאני צריך לעזוב — אז זהו. אני כעס מתי.

להם בהינם

היה אחד, בזו קוראים לו, שלא מפורד משום דבר. הוא עבר מחנה ריכוז. הוא היה מוכן אוכל בשבילי. היה מבאי לי ארוחות שלמות. היה עוד מישור שניה להביא לי דברים מהכלב. אחרי כך הוא סיפר לי — גור, כשאני מבקש את הדברים שאחיה חייב מבקש, ב' אומרת לי — זה בטח בשביל גור, אני לא מוכרת לך את זה. בזבוז החיים שלי. אבל גם בזבוז לא תמיד היה יכול להביא לי.

מה עשיתי לפני כן הלוא הייתי אקונום, הייתי מערה עם כל המסקים שבאו. אז הייתי עוזר בשער ואומר — אולי תמכור לי את זה. אולי אתה יכול לתת לי את זה. ואם אמר — כן, גור, אני בעיות. את הלחם היו גוננים לי בחינם. מה יכולתי לעשות? הייתי כבר בן 58 וכמו וקחתי לי לא ללכת.

החלטתי שגורמן כזה מצוץ, אגודת משוררים שירות קבץ בצל"ל. יש דבר כזה מסבה, והדבר הזה עובר בצינור רבה וזה נשמה תורה. לצוות נודע עלי, ואז בא רס"ר מיכאל טייטל. הוא הגיע לקיבוץ עם הטנדר שלו, עד החדר שלי. ואמר — אני לא אלקי מבא עד שבוואה. הוא ארץ לי את הדברים ומשך לקח אחי בכוח. איש חזק. הוא ראה מיד איך שאני נראה. הביא אותי לבאר שבע, למנהל בית החייל, ואמר — הינה הבאתי לך את גור. חתום אותו.

הייתי מה ויניקבור פה בהבויק ער הערב. הנה "הציל אתי". אחר כך עבר גורמן לירידה בבאר שבע. "גור" ראו לו להתקנת טלפון. וגם הביא סט פריט ירדנו. את השאר קנה אצל סוחר העסק מישוריים. הוא פתח במאבק משפטי מסור. שכנעוהו תבע מצאלים פיצויים בסך 30 אלף דולר. בגיל צעיר, ריפוי וכושי — כמו שטם בחורה. הוא הפסיד במשפט. וקיבל מן הסתם רק פיצויים בגין תקנון דמי עזיבה.

לחיינו בלי אהבה

כשאני שוארת אם מישור מקיבוץ חזר לבוא אי פעם, לבאר שבע, כיר לבקר אותה. היס כי בחימהו רב. "מה לא חס וחלילה" בא מן פיה בחר הזה איפה " — ואי שתר? — לא. — והירדיו? — הבן הגדול התחיל לבוא. כן, עשיתי לך דבר. אחר כך הפסקו עשתי את שם בתקין. ואין לו זמן. לפני חצי שנה בא וישן שהוא ממנה. שאלתי, והוא אמר — כן, ירד פנימה בבאר שבע עוד רבע שנה. אמרתי לו — תצא עכשיו, כדי שלא תצטרך לנסוע מהר מה אמרתי לו. בשבילי שלא תבייש שהוא חזר מה אין לו זמן. הוא מאוד מסור.

יש לי משפחה מאוד ענפה, אבל כשאני במצב ירד, אני לא אוהב לבוא לשם. כי איך שם רואים אותי. הם מתחילים לדחוף לי כסף. אי חזר מהם לבאר שבע, ורואה שיש לי כסף מה כסף, אני לא אוהב דברים כאלה. בגלל זה אני נוסע אליהם.

לשביעות רצוננו

בקיבוץ צאלים, המוכר הצעיר והמסומס, דוד בן הרש, לא זוכר בדיוק את הפרטים. היה לפני שנים, הוא אומר. הוא עובד מרצה היה יבוח על גובה דמי עזיבה. סביב המכתב היה לו רכוש. אחר כך הוא אומר שכל העניין היה נשכה. והוא חייב לבדור ביסודיות. כעבור מספר שעות יש לצאלים תגובה מנסחתי, ואחרי לא מעט שנים להלך ויבוח מעל גבי דוד. העניינות, כי אשתי ובני חיים בקיבוץ. וכן שהוא הוצא, ולא יצא כרצונו. זה בא בעקבות הפרדת של החלטה. בסוף לחזר ללא אישור. שימוש בכספים וציונים שוכנס שיעור בין קבלת החברה, וגם מצב של שיכרות. חתונה הליך משפטי שהחתיים לשביעות רצוננו, והוא קיבל פיצויים בגין תקנון דמי עזיבה.

עכשיו גורמן מנסה לאסוף כסף לנסיעה לפולין, ארץ הולדתו. בנתיים יש לו זמן לעסוק חרשה עמקה. אם היא הייתה באה לעשור ואמרת לי — גור, בוא נחזור, תן את הכל, ככה נחיה בית — אז אולי הייתי חוזר. לא אולי בטוח שהייתי חוזר. וגם נתן להם את הירדה.

כולנו כובשים

אריה פלגי

הכיבוש הוא מכה משונה כואב לערבים אבל הורס את היהודים. את הערבים במובן מסוים הוא אפילו בונה. הם אינם משוללי זכויות אורחות, נדרשים, נעצרים, מגורשים אבל מצבם יוצר אצלם תחושה של שותפות גורל. אותה התחושה האנושית תשננות המלכדות ביותר. היא יוצרת גם אחרות ואחרות המושחות על שגור אידישנות, שאין מלט רכיבוש ממנה. הדיסטוריה מלאה הוכחה. לשמוע את אחנו הכיבוש מפיל ואנחנו עוד צריכים לברך יוסיים על הפילוג הזה. נהא לעצמו מה היה קורה לנו לו בנוסף לכל התופעות הקטלניות המתולות אליה כל היהודים בישראל היו בעד המשך הכיבוש. במקרה כזה היינו נותרים ללא תקווה ראלית. נסמכת על בני אדם חיים וקיימים, שהמצב יכול להשתנות גם לא כתוצאה של מלחמה נוספת. אבל גם כך, כאשר עשרות אחוזים של אורחי המדינה הם נגד המשך הכיבוש, השפעתו התאמתה זה עשרים שנה. תקופה שלא רואים את סופה, השפעה שפירושה התרגלות אליה גם אם אתה מתנגד לה. התעלמות ממנה גם אם אתה מודע לפגיעותיה — השפעה זו היא הרסנית, משמרת לא רק בשביל אלה הרוגלים בכיבוש באחד משמותיו השונים, אלא לכלולנו. גם על אלה שהם נגד הכיבוש ולהלך ולמעשה. ולא יעזר כל פלפול וכל ניסוח מתחכם — כל עוד הצמיש קיים. תאמים הסרטניים, הגזעניים, האנטי-דמוקרטיים שלו ילכו ויתרבו אצל בולט. גם אם אז עם מי לדבר? גם אם לערבים חלק רציני, ובתקופות מסוימות מכריע, בהמשך התצב. השפעה הממאידה לא פוסקת לפעול לא רקע. התקוממות נגד הכיבוש היא חומר חיוני יחסי מור המהלה והרורותיה מתפשטות לא כל קשר למינים היסטוריים לצמיחות. זאת היא נהגה ממוקפסת שההיסטוריונים ירשיעו את ערפאת ואת אש"ף ולא את פרס. את מפה או את עטוס קינן. הכיבוש חזי, הפעיל, חוזר אל כל תאי הקיום של כל אורחי המדינה — כל יום ענק יותר. רק מי שיבין זאת רק מי שיחוש זאת, יתעורר לעשייה וחלמה את חזרתה הנכונה. אצל כל הכיבוש הזה, שהוא חרוק, הוא מתרחש במרחקי שנות אור של כמה עשרות קילומטרים פנימיים. מה ושם נפגשים אתו בשירות מילואים, מה ושם קוראים עליו תענוגים. לפעמים מורסאם איוה ספר, מוקרנת איוו כתבה בסלוויה, נערכת הפגנה על ידו ומתפרסמת עצומה לעת. אירועי אנטי-ערבי כמו פרעות רמתי-מירד או נאום. פרידווייזי כמו החצוזה הגזענית של האלוף (מיל) רובעס ואני. גל עולה ושוכר, ויבוח ציבורי במעשך ודודן, רק היידק הכיבוש מתחדש בפעילות המכרסמת על כל אורחי ישראל. גם על המתנגדים לכיבוש. מן הבחינה הזאת כולנו כובשים.

אין מוט מן ההשוואה הכואבת, השוואת הכיבוש עם מלחמת לבנון העקובה מרם, בה נפלדו לשוא מאות מבטני. בכל זאת מלחמה זאת סיכנה את עתידנו לטוח הארץ מחדש עשרים שנות כיבוש. אשר במהלכן נפלו הרבה הרבה פחות קרבנות. אבל לבנון אותה יוסיים, דוקא באמצעות החרגים והמצנפים — לסיים, לסיים ועוד: מלבד לכמה פסיכופטים, לבנון לא סמלה לאף אחד ארץ אבהת הזכויות היסטוריות ולא שימוש לנו אינטרס אסטרטגי, קיומי. למלחמה לבנון לא נבנתה מסונסוסים במתיחות. אבל נוצר רוב מכריע, מדי יוסיים, לסיימה. לשמוע זאת, קונסנסוס מלא, 110. אחר, שרד לפני פתיחת מלחמת ששת הימים, אך את העם, ש לאחר עשרים שנה חוצים חילוקי רעות עמוקים לגבי סימה — כלומר סיום הכיבוש, למרות ששנייה הקיומית גדולה בהרבה מזו של מלחמה לבנון, שלחצה הספיכולוגי היה מוחזק יותר. מבט דברים זה מבדיר מאד על אלה המבינים את פעולתו ההרסנית של הכיבוש והיו מבקשים לסיימה. הם עולים ליחול המרצה על ידי קרבנותו וזי איחולת. אם כך, מה עליהם לעשות?

חד גודסמן כתב, קודם עיתון אחר-כך ספר, על הזמן הצהוב של הכיבוש, וגם על פעולתו הקשה עליו. אבל כשיחזר בסלוויה הסביר, נתבקשתי לכתוב, לאור שיקול קיבלתי, תיאורתי מה

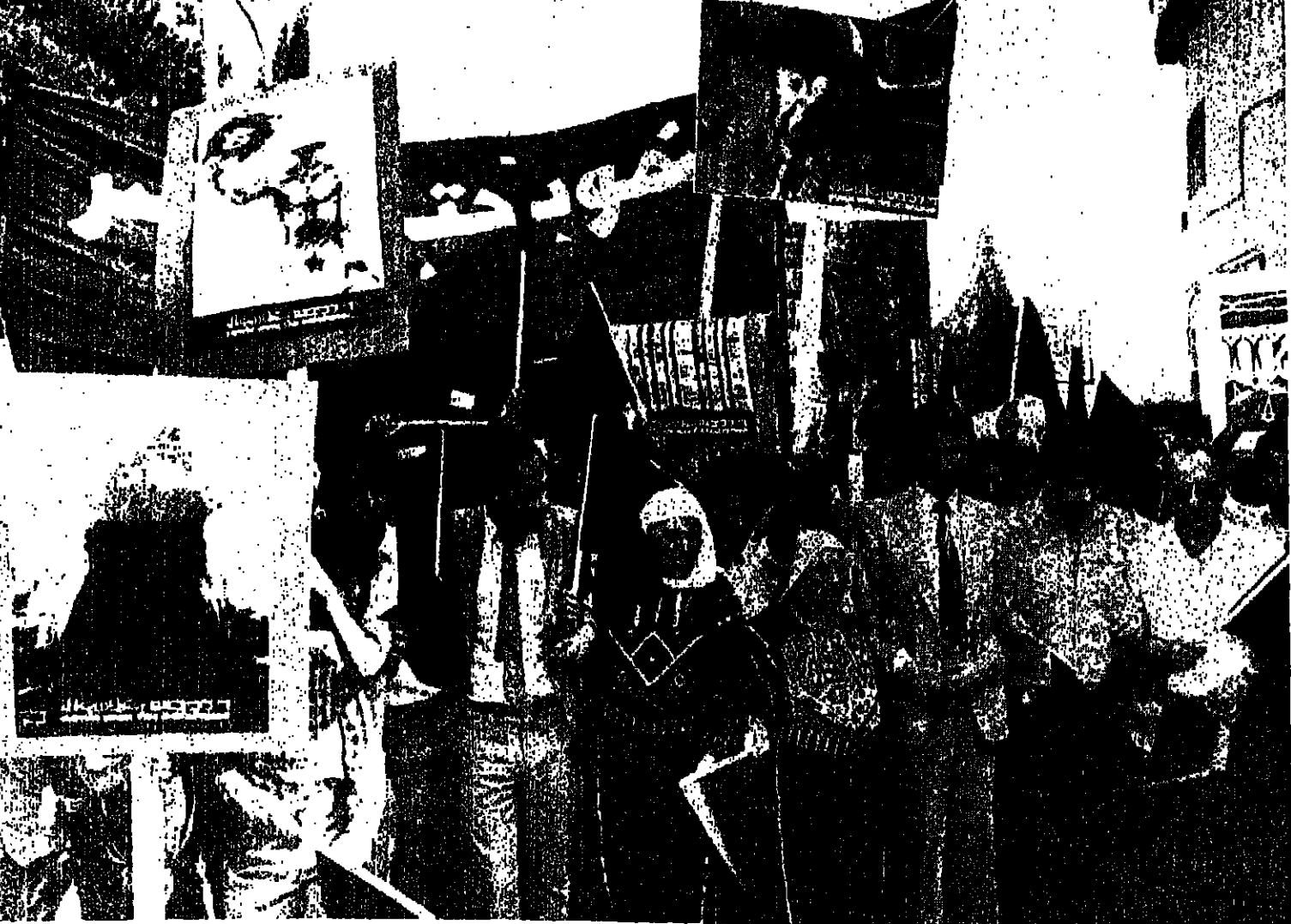
שראיתי. אבל אין לי תכנית מוליטית עם זה. (לא ציטוט מדויק). התיאור נוקב, המעשה חשוך. יש בו ריח חילי מילואים שסיימו שירות בשטחים ניסוח מכתב משותף נגד מעשי המתנחלים שם. נגד התנגדות כובשנית קלאסית. נציגם אשר רואין בסלוויה סיפור מרדע הרגיש חובה, צורך נפשי ואחרות. לשגר את המכתב ולחת לו פומבי. אבל לא מתכוונים ליתור מזה. על כל פנים לא במשותף. ניכור וצחק. מעשה חשוב. האם די בכך? באחר מגלינות השבת של "הארץ" התפרסם ראיון וידוי עם איש מ"כ צעיר, ממוצא מרוקני. דיוקא האיש לא היה יכול להבליג יותר גובה מעשי המתנחלים על חבריו בשטחים. לא היה יכול לשאת את ההתאבדות הנושה בהם ופגיעה בו. חושף אותם ובעילים שם לכתב. אומץ לב אורחי גם אם ערבים מוגבל. וההמשך?

אפשר לצרף לרשימה הזאת נטות מאמרים שנתפרסמו בעיתונים נגד הכיבוש. לכאן שייך גם הממר של דב גולרשטיין, חריף ושנון במחלוקת לאומית, באחר מומני ליל שבת של הסלוויה. ועצומות הצעות תקירות לבקרים והפגנות המשתלחבות מדי פעם. כל המעשים האלה טובים וחשובים. כיטויים כנים לרצודאמת לשנות את המצב מיסוד. אבל אין אלה חלקי מסים המצטרפים מעצמם לתמונה שלמה, בוודאי לא להנעה גדולה פעילה. הם מסתכמים למעין. אני את נפשי הצלתי קולקטיבי, שאין בהם די להגיל את מה שנקרא נפש האומה. הם מאותה על כיוון ומנמנת אבל אין בהם כוח פריצה מן המשכר. חוסיו לכך שמחזית העם ובראשה נציגיה הקולניים של מחזית זו מתייצבים בתקיפות שאין למעלה ממנה נגד הפעילות הזאת. בדיוק ובמעשה. חוסיו לכך שמעשי הטרור של המתנחלים הערבים — גם אלה הנקראים אצלם פעולות נגד הכיבוש — והוגעים ביותרים חפים מכל עון, מקוממים רגשות ומוסרית, כל יודי בישראל — יובו מה מורכבת ומיידעת מישות המתנגדים לכיבוש. פגיעים כמו רצח דמי חבה ושריפת עמרי וטל מוסס מנטרלים את יכולת ההסברה לתקופה ארוכה. כעיקר אצל רבבות אנשים המסכים והחולקים גם עם עצמם בדימלוגיה הזאת, מכאן שתיאורים כגון ובעליה על פגיעות הכיבוש בנו עצמנו, היו חושפניים וקולעים ככל שיהיו. ויודיים היו נוקבים ויודיים עד תוכם, אין בהם די לשנונו המצב. ושנו המצב מפרשו אך דרך — סיום הכיבוש בסדר מוסכם כלשהו. ושם דבר פחות מזה. כלומר, הפסקת שליטתנו על מאת אלפי אנשים, שאינם רוצים בנו ובוודאי אינם מוכנים להיענות להמנה תיך תנועת העבודה האלוף (מיל) ואבי להסתלק מכאן מרצונם. כלומר, נסיגה, פשרה, משור מוסכם בנינו לבין הפלשתינים.

כיצד עשיתי זאת? בסופו של חשבון, בשורה תחתונה, בשתי דרכים. ראשית, ריכזו המאבק והפעילות נגד הכיבוש עליי. דמי מטה משותף או מנות משותפים אשר בכוחם כלבר, אם בכלל, להמשיך את כל המתרחש ולהפעיל את כל האמצעים החוקיים. גור, מאספכת מירע שונק ועד פעולות מואה בודדא או אמוניות. שימוש בכתובת לכל מי שמחפש אותו. להגשת מירע או להגשמות למאבק, גיוס אמצעים והרבה הפעולה בתבונה בכל העיונים הצבוריים והתקשורתיים. ראה שאנני הפסיפס הרבות אכן ציטרפו להרשעה אוטומטית של היהודים בכל מקרה. ובמובן התייצבות אמיצה. מלכודת ואפקטיבית נגד הימין הסיפחיסטי. חתקה, שלא יכרו באמצעים כדי לקעקע את החיות הגורית. ועיקר העיקרים: לתמיד, לא להרפות, להניב ללא הפסק.

הדרך השנייה, המקבילה רגש חזק יותר על נכונותה לשבת עם הפלשתינים, גם עם אש"ף, לא בלי הסינים הרדעים של הכרה בנו והפסקת הטרור נגדנו. אבל הדגשת הנכונות לא פחות מאשר קביעת הסינים. הכרה בכך שהשוקף למשא ומתן הראשי הוא העם הפלשתיני. אין זה רבר קל לאורחי ישראל, שלמדו את טרור אש"ף על כשרם ונתוודעו גם אל אי היציות המדינית ואלי האמינות הציונית של הנגמה. אבל בכל זאת אין זו הצעה או מן השפה ולחץ אלא הצעה הנמסה אם לא לסיים לפחות להרגיע את הסכסוך. לא במקרה נשמעים קולות כאלה לאחרונה ממקורות חרישים כמו עוד ויצמן, אהרן יריב או יעל ריי למשל. לגופים שאינם חוששים מנק אלקטוראלי ולאנשים שלא רואים מסיכון פופולריות קל יותר להשמיע אותם. אני מציע זאת למרות, שלא מצאתי כנאום שנישא בבורפוט על ידי נציג אש"ף שכונה במחוק, אבו מאזן, ונתפרסם בעיתונות הישראלית, את ההכרה בישראל וכן מצאתי כתיחה בין הדורע על הפסקת הטרור מצידם ואי הפסקתה בפועל. גיוני. אבאזיות" שלנו מבלי להסתמך מאבזיות שלהם, תרגילים לסכסך בין יוצאי ערות מרות ואשכנז בישראל, הטלת אשמה ישירה עלינו בגלל סכרה ושאחלה. כלומר, אני מציע זאת בלי אשליה. אבל אש"ף הוא האויב, הפלשתינים רואים בו את נציגם הראשי, אתו חייבים לנסות לשבת. אם יוסרו שני המוקשים של אי הכרה בנו והמשך הטרור נגדנו.

לו הפלשתינים היו מסוגלים לכך, היו צריכים לשמור על תנאי הכיבוש הגזעניים עד שהם ישיחיתו אתנו עד המף. למולנו" זה לא רק חרס אחרנו, בנתיים זה כואב גם כראש מור. בני אדם לא נקלות מתרגלים למכאוב לסבל. לאישיוון, לתנאי נחיתות. מכאן שתכנית ציונית כזאת, לו גם מישור אצלם היה מוכן להגות אותה ולהחליט עליה, לא במורה חקום. לכן אלה המשוככים בהרס והזחלתה שהכיבוש ימיר עיו — ייסלחו לי שאני מחשיב קודם כל את טובת עמי ומדינת — נקראים לשקול את ההצעה.



...הם אינם משוללי זכויות אורחות, נדרשים, נעצרים, מגורשים, אבל מצבם יוצר אצלם תחושה של שותפות גורל. אותה התחושה האנושית תשננות המלכדות ביותר. היא יוצרת גם אחרות ואחרות המושחות על שגור אידישנות, שאין מלט רכיבוש ממנה. הדיסטוריה מלאה הוכחה. לשמוע את אחנו הכיבוש מפיל ואנחנו עוד צריכים לברך יוסיים על הפילוג הזה. נהא לעצמו מה היה קורה לנו לו בנוסף לכל התופעות הקטלניות המתולות אליה כל היהודים בישראל היו בעד המשך הכיבוש. במקרה כזה היינו נותרים ללא תקווה ראלית. נסמכת על בני אדם חיים וקיימים, שהמצב יכול להשתנות גם לא כתוצאה של מלחמה נוספת. אבל גם כך, כאשר עשרות אחוזים של אורחי המדינה הם נגד המשך הכיבוש, השפעתו התאמתה זה עשרים שנה. תקופה שלא רואים את סופה, השפעה שפירושה התרגלות אליה גם אם אתה מתנגד לה. התעלמות ממנה גם אם אתה מודע לפגיעותיה — השפעה זו היא הרסנית, משמרת לא רק בשביל אלה הרוגלים בכיבוש באחד משמותיו השונים, אלא לכלולנו. גם על אלה שהם נגד הכיבוש ולהלך ולמעשה. ולא יעזר כל פלפול וכל ניסוח מתחכם — כל עוד הצמיש קיים. תאמים הסרטניים, הגזעניים, האנטי-דמוקרטיים שלו ילכו ויתרבו אצל בולט. גם אם אז עם מי לדבר? גם אם לערבים חלק רציני, ובתקופות מסוימות מכריע, בהמשך התצב. השפעה הממאידה לא פוסקת לפעול לא רקע. התקוממות נגד הכיבוש היא חומר חיוני יחסי מור המהלה והרורותיה מתפשטות לא כל קשר למינים היסטוריים לצמיחות. זאת היא נהגה ממוקפסת שההיסטוריונים ירשיעו את ערפאת ואת אש"ף ולא את פרס. את מפה או את עטוס קינן. הכיבוש חזי, הפעיל, חוזר אל כל תאי הקיום של כל אורחי המדינה — כל יום ענק יותר. רק מי שיבין זאת רק מי שיחוש זאת, יתעורר לעשייה וחלמה את חזרתה הנכונה. אצל כל הכיבוש הזה, שהוא חרוק, הוא מתרחש במרחקי שנות אור של כמה עשרות קילומטרים פנימיים. מה ושם נפגשים אתו בשירות מילואים, מה ושם קוראים עליו תענוגים. לפעמים מורסאם איוה ספר, מוקרנת איוו כתבה בסלוויה, נערכת הפגנה על ידו ומתפרסמת עצומה לעת. אירועי אנטי-ערבי כמו פרעות רמתי-מירד או נאום. פרידווייזי כמו החצוזה הגזענית של האלוף (מיל) רובעס ואני. גל עולה ושוכר, ויבוח ציבורי במעשך ודודן, רק היידק הכיבוש מתחדש בפעילות המכרסמת על כל אורחי ישראל. גם על המתנגדים לכיבוש. מן הבחינה הזאת כולנו כובשים.

האזנה מן האזנה

יצא המרצע

מאבק גפן

הסיפורים הישראליים מספרים בקצב מהיר את צבעי ההיסטוריה מתוכניתם להגשים את חלום ארץ ישראל השלמה. הגדולה במשך זמן רב הם רוח את הביקורת האומרת, כי שילטונם בנה המערכת והחבל עזר יבא ברכות ונכבד הביא לשלטון יהודי מרכז על למעלה ממיליון תושבים פלשתינים היושבים על אדמתם זה רותת רבים. עורבא פרת, טענו, סתם השמעה שמאלנית. המנסה להשחית את פני התנועה האומית הוגלה ברויכים בשלום בין שני עמים — בין המנהלים היהודים, אחרי ארץ ישראל, לבין התושבים המקומיים. אומנם, הפאשיזם מאיר כהא מרבר מזמן על גירוש הערבים לא רק מן הגדה, אלא גם מן היישובים בגולות וקו היורק, אך זו תופעה שולית. כך טענו ואינה מייצגת את המנהג האומי האמיתי. עתה הם רחוקים זאבי (גנרל) אלה צהל במילואים. ורק לחלל הצירוף את סימנת המרספר" ונלה את הקליפס. את התפרח הספיר לשאלה הפלשתינית.

מה פתאום נואש גנרי מהריוקים בין שני העמים בגדה זו לא הייתה הברקה רגעית, אלא



תגובה בלתי נמנעת של לאומן יהודי על התנאים הסטטיסטיים של היום ועל תחושת ניהול האוכלוסייה הערבית בשני חלקי ארץ ישראל תוך שנים ספורות. על פי נתונים שפרסם מרס"ר ארנון סוסר מאוניברסיטת חיפה, הרי בשנת 2000, כלומר בעוד 13 שנים בלבד, יהיו בארץ (בהנחה לישראל ולגדה) 4.1 מיליון יזורים של 3.7 מיליון ערבים, יחס של 55 אחוז ערבים ל-45 אחוז יהודים. נתונים אלה מרמזים על דילמות קשה עם 55 אחוז ערבים — תהיה מדינה ארצית, או תהיה חשבונית פשוט כולל לשער, כי בעוד עשר נוסף שנתה היחס הזה בין היהודים לערבים בביון הוור, כלומר: הערבים יהיו רוב של 55 אחוז, והיהודים מיעוט, אומנם גדול (45 אחוז) אבל מיעוט. את תפקיד המיעוט יהיה לפלשתינים בעלת מיעוט יהודי.

עוד מה מצא הימין פתרון? פלשתינים למצב משוער זה, הם כלומר הפלשתינים, ייתנו מוכנות אחרת, אך לא יהיו אזרחי ישראל ויהיו להם לא יבטיעו לבסוף ישראל (ושכבר עתה יכול להשיג בה נציגות גדולה) ובמרוצת השנים יוכלו במקרה כזה, גם להרכיב את הממשלה, אלא לבית הבחורים של ידיו. לא מצאנו בעולם כולל דוגמה כזו. לא שמענו, כי למיעוט השפתי, לעמים איראניים, בקהיר והצד הצרפתי, מפרלמנט צרפתי. מרדע שיצאנו בידיו, שבה אינם מתגוררים. והשכרעות הפרלמנט שלה אינו נוגעות לעניינם של התושבים המקומיים. אנו, בתחומי ארץ ישראל השלמה ומה אם ידיו של העניין להם וכתב בחירה, שהיו ממשלה מילא לא תוכל להטיל חובות על אוכלוסייה נתונה לריבונות אחרת? והאם יציעו או לפלשתינים להצביע? לא רגובן האומות המאוחדות.

אנו, את פוטנט ההצבעה לפירלמנט הידיו יש לרשום לזכותו של משה רייך, שגיבש קונפסציה מעורפלת של צמיחת דריקיום בגדה, כל היתול וחוק הידיו על יתרה ושומרון. קונפסציה שכל מטרתה לברוח מהשלכות ההיסטוריות של שילטונם בטרטוריה מאוכלסת על-ידי מיליון

סימנת המרספר של גנדי אינה הברקה רגעית אלא תגובה לאומנית מבושלת היטב ■ הבחירה בין שלטון אפרטהייד לבין גירוש היא בחירה בין דבר לחלופין

חושבים פלשתינים. יש להודות, כי זהו מרחיקי ראות לגבי הצפוי כבר זמן קצר אחרי מלחמת ששת הימים, עוד בטרם היווצרותו של מנהג סיפוחי גרול ומסורק. אחרי העיתונאים הכולטים בארץ ושאת שמו אינו מוכיר, כדי לחסוך ממנו תחושת כושה שאולי הוא חש היום פירסם מאמר גדול ומלומד בכות העיקר של האוכלוסייה הפלשתינית. על פי דבריו, את הפלשתינים מתרבים בקצב מוקר ומשפיר, והתרופה היחידה לכך היא עיקר הגברים. אינו ווכר אם הציע שיטת מדיניות לעיקר, והאם קבע שכל גבר פלשתיני, שני אי שלישי יעקור, אך העיתונאי המוכר שני אי הצעתו היא המניסאטית וליברלית לעילא. יש להציל מן המצוקה הכלכלית, שהם נקלעים לזוכה בגלל ריבוי הילדים, ובאותה הזדמנות גם להציל אתהו האוכלוסייה מדיכוי רוב ערבי בארץ ישראל. כדי להציל לניסיונות להצעתו ההומאנית" הביא כדוגמה את שיטת העיקור והנהגה בחור, הסוכלת מריבו אוכלוסין. אותו עיתונאי רגול "שכח" רק לציין, כי היהודים והגויא את העיקור כלפי אוכלוסייתם ולא כלפי עם אחר. זו הייתה הצעה בריבית קאנאבאלית שעוררה סערה דומה, ומחירה נאלץ כעבור זמן קצר למצב מנהג בלוחית הסברים מנומנים. אבל היום אחריו כבר עם העיקור, מספיר האוכלוסין מרורים בעד עצמם, ואם ניתן לעשות משהו הרי זה רק לרדל את האוכלוסיה והידי.

מלחמת העולם השנייה משטחי שליוה ופומון שסופחו לפולין. ובכן הייתי עד ראייה לגירוש הזה, שהיה תוצאה של נסיבות פוליטיות שאין להן כל דמיון לאלו שבאזורנו. גרמניה הנאצית עוללה פשעים גוראים וזרז היה להענישה את כרי המלחמה עלו מחשבות לבטל לחלוטין את תצמח מחדש והפלטת המיליטאריסטיקה הזאת. היו גם תשובות פוליטיות, שנבעו מסיפוח השטחים המזרחיים של פולין אל ברית המועצות, וסיפוחם של שליוה לפולין נועד לשמש פיצוי לפולנים.

אני, יהודי שכל משפחתי נרצחה בידי הגרמנים, עמדתו שעות ליד הסירים המסורדים של אלפי גרמנים, לרוב גנשים וילדים, פוח גברים וחלקם נפלו במלחמה וחלקם ברזו מערבה, ולא יכולתי לחוש רגש של סיפוק מהנעתם, אך רגשית לא יכולתי לברוח ממבטי האנשים — אפילו הם גרמנים — המובלים לגירוש. זמן רב לא יכולתי לסלוח לעצמי את

הוא מנסה לממסם אותנו (או שהוא עצמו סובל מממסם מוחין) ולצייר בסנינו תמונה של פלשתינים העומדים בתורים ארוכים לפני משרדי הממשל הצבאי, ומבקשים ממש מתחננים, שיקורם תורם לגירוש...

הדרכיות הנפישת שלי, הדי הגרמנים רצחו את משפחתי. אבל, מרס"ר ויכל נאמן הוא סלקטיבי מאוד במתן דוגמאות. הוא יכול היה להזכיר, למשל, טרם מלחמת העולם השנייה, את גירוש היהודים והגומרים אל הגבול הפולני בשנת 1938, אלה היו מאות אלפי יהודים שכנו. אוסטריה, כלומר יהודים מן המזרח, אותם יהודים גרמנים, שנאו אותם באבותיהם הגרעי לגרמניה מפולין. זה "בנים" של מוצא פולני, כלומר, שאבותיהם או אבותאבותיהם הגרעי לגרמניה מפולין. זה "הטרנספר" שעל-ידי רוגמנט מבקשים גנרי ופרס"ר נאמן להמסר מן הפלשתינים הנחשבים לפני 700 שנה בלבד.

אבל, הטרנספר" הנאצי של 1938 שימש רק הקדמה לטרנספרים אחרים של ימי המלחמה. לגירוש יהודי כל אירופה מזרחית, לשטחי פולין, שחשור היה "הפתרון הסופי". איני מבין כיצד יהודי כלשהו יכול לבטא את המלל "טרנספר", שמשמעותו גירוש של עם אחד, מבלי שיהיה לגנר עיניו את המוני היהודים המגורשים בימי מלחמת העולם.

תרגיל המעיייה בהתמכרות של גנרי על "עמדותם של אבות תנועת המזרח" — כמו מבקשין ויכל כצנלסון, שחמו ב"טרנספר" בשנות השלושים, יש משום תרגיל של הטעייה או של ברוח. הדי מורכב בתקופה שבה המדינה היהודית עדיין לא הייתה קיימת, ואפילו מוצגיה התנועה עדיין לא עדיין לא ריבו עליה כעל מטרה מיידית. ידועה שאלת חקירה מטעם הממשלה הבריטית על העלאת גס את רעיון "הטרנספר" — וילדוס אוכלוסין לשם יצירת רצף טריטוריאלי כלשהו.

הממשל הצבאי, ומבקשים, ממש מתחננים, שיקורם תורם לגירוש. האם הוא שמע על פלשתיני אחר המוכן מרצונו לגוש את ארצו, ביתו ומולדתו? לעוררו של גנרי בא פרס"ר ויכל נאמן, למינסאיה הסטורית להצעת הטרנספר, ומביא דוגמאות שונות של חילופ אוכלוסין — כמו זו שבין תרכיבי ליוח, שאינו דומה כלל להצעה החד-צדית של גירוש הפלשתינים. נכון, להצעה נאמן מתחמך גם על גירוש ממש בחקופה המודרנית, גירושם של 5 מיליון הגרמנים, אחרי

יש דיבור

עמוד לנוער / עמלה עינת

בחירה/סיפור בהמשכים

פרס ג' איך כמעט ניגנתי את שופן

בתחילת השנה התחילו שוב, כמכון, פעמים בשבוע, שיעורי הפסנתר אצל יוכבר. אחרי שחלף חדרש התגים ביקשתי ממנה ללמוד משהו משל שופן.

דווקא שופן? הרהרה יוכבר בקולריה. ידעתי שלא תאמר שהוא קשה לי מדי, כדי לא לעצור. טוב, נגנו משהו של שופן, היא דיברה ברכים. כאילו שתניו לומדות לנגן יור. אבל לפני זה צריך לדעת לנגן סולמות וארפג'ים. וגם להתאמן בתרגילים של קורט" — הדיגשה את שם מחבר התרגילים הצרפתי השנוא עלי. המטכיס. אם תשתדלי ותתאמצי, נגנו אחרי 10 שבוע משהו יפה של שופן.

התמלאתי כוונות טובות. רוח נכונה. אפילו אבא לא היה צריך להעיר לי שמחזילים את האימון היום! כוונתי שעה שלמה של סולמות וארפג'ים. בעצמי נהגתי כך, עברתי את הפסנתר בפרך. התאמצתי והשתדלתי, בדברי יוכבר, והיא עמדה בהבטחתה. אחרי 10 שבוע חישבה בארון התורים שלה ושלהפ ממנו כך של יצירות שופן. עמתי ליהיה כשהשמיעה לי את הוולס בסי' 3. לצלילי המנגינה ראיתי ברמיזי אולם ריקודים שרצפתו בהט. זוגות זוגות רקדו בו גברים "פיתיון" ובזרועותיהם נערו בשמלות קלילות. הייתי אחת מהן.

זאת פעם ראשונה שיוכבר נהנתה לי שופן נכון? שאל אותי אבא כששמע את הריציה החרישה שאני מנגנת. הוא כל כך רומנטי!

לא ידעתי אם אמר את זה לכות או לגנאי. אולי שוכח. הוא ואמא החליפו מבטים ואמרו משהו בדושיה. סימן שהתכוונו לאיוו נטייה שלי שריר לעמוד על המשמר ביחס אליה ולראות איר תחפתות. אחיו של אבא, שגר או אצלנו בגלל לימודי באקמדיה למוסיקה, קבעו כל כמה שבועות שובר את האקורדיון בצורה מעיינת. המלכיס הדמוניים שלו עדיין נשארים במכתבת לי ליוו לקו מלווי רכרוכי למי.

לא היה איפנת לי.

בפסח אחת שנה נתפרדה משפחתי והדושיה אבא שהה בלונדון לרגל ריוני התחלה המסכות. קובי זיה עם הברירה בבלגיה. אמא חזרה נסע לחזקון לסבול ולסמנת. ואחתי חומי יתרה לבוא. עם המשפחה התלאבית לסדר" שערך ביגור.

וכך, בבוקר יום חוג, הנעתי מירושלים לבית המשפחה בשרות רוטשילד 23, בתל-אביב.

היתה שעת צהריים. שיוקתי עם דודים ורתי חקסן בנידודי בקליפס של "ספר" במרפסת. דליקה ניגנה בפסנתר שעמר בחדר השינה של סבתו — מקה שמעתי שממנה קוראת לה למטבח לשיחה קצרה. כעקבותיה ניגשה אלי ולחשה לי, שאם אני רוצה לעשות נחת לסבתי, שאגנו לה משהו. התביישתי. לחשתי שאני לא יודעת שוידבר בעלמם.

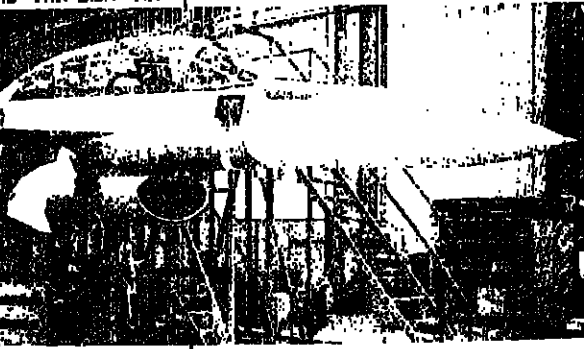
בעורני מסתדרות הופיעה רודתי עדה. היתה לה מין תוכנית-שלא להימצא בכל פינות הבית בעת ובעונה אחת. כרגע סידרה את המיטת בחדר הילדים, והנה היא מורידה את הכסאות מן השולחן בחדר הגרול. רק עכשיו תלתה בכיסה בחוץ, וכבר היא במטבח "מגדלת" צנן לסלט. עכשיו הכניסה כד חלב מורחת לארזי-הקרח. תומך שעמר במרפסת, ודודי-כדי התבוננה בדיקה ובי בעיניה התכומת והטובות. חייכה קלח כאילו נגב לאוניה משהו מהמסתדרות שלנו. כך שלעציה אין לה זמן לחכות ולראות איך יפול דבר.

אין דבר, עורדה אותי בתדרותי. יש לי חובה תורים. בואי נמצא משהו שאני יודעת.

מילון שימושי

ה"לביא" והגאווה הלאומית

טוענים שביטול הפרויקט יביא לפיזורם של המוני עובדים בתעשייה האווירית. מתנגדי ה"לביא" סבורים שבטוח זמן מסוים, ניתן יהיה למצוא תעסוקה לכלם. וכל מקרה זה אינו יכול להיות נימוק להמשך קיומו של הפרויקט. הנימוק המרואל — תומכי הפרויקט אומרים, שה"לביא" הוא הישג לאומי מבריק ראשונה, שאם נותר עליו תיפגע הגאווה הלאומית ויפגע מוראל הציוני בישראל. גאווה לאומית אינה שונה מגאווה פרטית של אדם על מעשיו. גאווה במעשיו נותנת לנו אדם להמשיך הדרך, ובטיחון בעצמנו. הבעיה היא שלאנוה יש תכונה רסנית: כאשר היא עומדת בגול מסוים, היא מעוררת עניינים ומסחרה את המציאות הכווייתה. מול נימוק הגאווה



בארגון תחומים עיקריים מתמקד הוויכוח: התחום הכלכלי — מתנגדי ה"לביא" טוענים שהוא מכביד על תקציב המדינה באופן שעלול לחסוך את המשק. תומכים טוענים שהליק גדול מתקן כבר הוצא ממלא, וכי מרביתו תתרמה על-ידי ארצות הברית.

התחום הצבאי — מתנגדי ה"לביא", כולל תומכיו, טוענים שהמטוס אינו מתאים לשימוש מילוני. תומכי ה"לביא"

לכיר ויל האוויר, מהרג שהרג המיוצר היום, שנת מדינת ארצות הברית, כראשית הייצור. תומכי ה"לביא" טוענים שהוא חמטוס הטוב ביותר מוט ומתאים לזכיר הצבא.

התחום התעסוקתי — תומכי ה"לביא" טוענים שה"לביא" יעלה לזכור לכן "סנת" הגנו, הגאווה חייבת להתירם למעשים נכונים ורבותים הגורמים לתוצאות חיוביות. באותו-הזמן חסרת שיקול, ניוק רב מתועלת.

יש מקום

חיוו דושינו בחפזת ד"ר, קוארטיבי לתחבורה. צין את שם המקום שבחמנה זאת הידוע לך על עקבי של הישוב ועל מנבי כיום.

בין המינים נכונה יוגרל כדורסל או כדורגל. מנת ד"ר.



יש דיבור

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."



ניגשנו לפסנתר והתחלנו לרפרד כספיר הוורים. רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

הספר רחש טיגון הקציצות במטבח פסק. ידעתי שאוניה של ממה בדויה לשמוע. בין ההפרים התגלו פתאום הוליסים של שופן. לנגן יודעת" אמרתי לדליקה. "אני לומרת לנגן עכשיו וולס אחד שלו."

האחוריים והתרבות

יזה מקום נכבד יותר, הראש או הנב, היא שאלה נצחית של שרידטסק למיניהם. כי השלש נכנס לאולם אחריה, וכן המלך או הנשיא, גם בקולנוע או בטלוויזיה, ככל ששמן סמך יותר לסוף הקריירה? יצונו האחריות, מקומן בהוליווד? האולפנים גבוה יותר: הסוגרים את השמיים הם המפיק והבמאי. אבל דורות יתנוססו מלמדות אותנו לתת זכות העיתון היה המידע, מתוך כבוד ויקר ומכנייה של תיאורן או קונצרט, המנצח האולפנים כתובים תמיד בראש. אם כך, איך לפרש את העובדה התמורה, שכל העיתונים שבעולם, ובקצבותיהם כימונים ובמגזינים השונים של העיתונות המערבית, מקומה של התרבות תמיד בנבז וזכר לי, שבאחד מימינו העולמי, נאמר: "התרבות היא פשוט חומר, שאינו קשור באירועים אקטואליים. כך למשל, תיאורו של חיל, מלכד יסוד מרינת החדשים, עסק בכתיבת פיוטונים בנכבד שבתינוני ונה של סוף המאה הקודמת, הנהיה פראייה פוסה". אבל במונח, ערך התרבותי של ידיעת התרבות והאמנות — "הריהמ"ן שליון, אם להשתמש בביטוי שאלו מן המסחר ולא כמה זמן חזיקו מעמד על מרחק תחנת עד שיהיה צורך להשליך אותן להשפה מסחרית עיריה קצרים כמעט של החדשה המדינית. הניקיות המופיעה שבוז אורי המכורה שוה לסל, הכל רוצים לשמוע ולקרא למחרת מה רעת המכירים, שהם במקרה זה גם הפרסומים המוכנים הצר של המלח. זה גורם לתחרות בין המדינות לבין שקול הדעת אצל המבקש ולבעיות של מיקום הנכבד של האמנות בסוף אינה נובעת מרגשי נדיחות, אלא להפך, מתחושה של שוויון ערך האמנות. אומנם קשה להתחרות עם תיאורן הלאומי, העורך לנו כבודה מיר ערב בעת (וכותה, כמובן, למבט להרשעה). ובכל זאת, הגיע הזמן להגשים סוף סוף את אחד המעשים של המהפכה הצרפתית, תעודה זה הכרח על הענקת שוויוניות לתודים. צוענים... ושחקנים. בכל התחומים הללו עדיין יש מה לשפר.

מה לא

פ. סבר

ל תאמר, שלא עושים כארץ גם רכבים חיוביים גדולים מאוד. ערכתי לעצמי, כשולי הריין המשונה על "הכביש" ומי שצריך אותו לא רוצה אותו, ומי שרוצה אותו לא יצרונו (אחרי רשימה חלקית להכניס בין הוללים לבין תחזית מוגההאוריר גם מלה או שתיים על אמנות.

מסורת עיתונאית זו של קינוח סעודה חרבותי נובעת, אני סבור, מכך שהחלק המסיים של העיתון היה תמיד זה, שאינו עוסק בתוכן אקטואלי המתייחס למחרת וכי אפשר להכין אותו מראש, לא כרגע עיתוני האחרון, הנה, עד עצם היום הזה, ברוב עיתוני גרמניה נקרא המידע "המוריד" ובלטל את כל חזקי המורידים המסורתיים לטובתה של רמתה. לא שחוקי, ואכן, ובכך חסכונו ממון רב. דבר גדול. ● המורידים ע"ש מודעי לתעלת המינים הלא-מבוקשים, אנו זה לא נכנסו במרחבי הנגב את מפלי גנגארה, כדי לנצל לכוף חשלים. לא שקבענו בו אלא סכומים סתמים, ונציגנו מכור אורי. דבר גדול.

ע"ש שוביניזם המכונה הישראלית (ולא פרעל) מודעים לכן, שכבר לא מרכיבים בישראל מכונות נוסעים הכל מיבוא, ובעלות חרבה יותר נמוכה מן הסיכסוך של תעשיית המכוניות המקומית. איזה ראש שקט יש עכשיו למשרד האוצר שאינו צריך לראג וקונטרס רבולוציה עולמית. חסכונו גדול, דבר גדול.

● המורידים האלמנטי ע"ש השלשה לקשי נורתי ונימורדי (ידוע בשמו, שלוש פוסט) נמנה: עיניו בבריקת הקונגס, או העיקר ידוע — מימיו של תעשיית נשק ישראלית למורידים חמוגים, וכיצד באלה העלת המשרות — בין המשרה לשישה מיליארד דולר, נפועל הייתה לנו טיפסיפה של מה הולרפה נוסעצה, ולכן לא השקענו אלא מה עשיות אלפי דולרים באירגון רבולוציה עולמית. חסכונו גדול, דבר גדול.

● המורידים האלמנטי ע"ש השלשה לקשי נמנה: עיניו בבריקת הקונגס, או העיקר ידוע — מימיו של תעשיית נשק ישראלית למורידים חמוגים, וכיצד באלה העלת המשרות — בין המשרה לשישה מיליארד דולר, נפועל הייתה לנו טיפסיפה של מה הולרפה נוסעצה, ולכן לא השקענו אלא מה עשיות אלפי דולרים באירגון רבולוציה עולמית. חסכונו גדול, דבר גדול.

רוח פריצים

יורה להב

ו לא כלו כל הקיצין. עוד יש תקווה לתודים טובים, ידאישמים ושמורי ממות כויליאם נקאש. אברהם שריר "התחל למענו, אך מי זה אברהם, שריר יתח יתח שמיר הפעיל את השפעתו, אבל איך השפעה יש לו? אבל עוד בחורנו חי, ומקסם שנכשלו בו שריר ושמיר (התחזית) וכל המודעים למיניהם — יצילנו גם יצילנו. הנה יתח מרין. הוא יצילנו, אם רק יטול את העניינים לידיו, הוא אכן מוכן לטול מניין המשרד שצבר, והוא אכן מוכן לטול את העניינים לידיו, הוא החליט להשתמש בנפשו, עניו ונמר עמו להפגש עם הפרדן ידועה לשון את דמו של צדיק הדור, ויליאם נקאש, דבר יתח מרין החליט לצאת למרס, להפגש עם הנשיא מיטראן וללמדו כינה, ואיך ילמד אותו כמה אמיתות יסודות על המדינה הישראלית. אורזי הנשיא, יאמר לו, נמסר לי, שבחוליה סירבה להפגש איתי כשנעמד כנשיא אלה נועד רק עם מיניסטר בכירים. עם כל הכבוד, זוהי טענה נפוצה, כי יתח מרין, שביני, כי אין בישראל מיניסטר בכיר יותר ממני, אין מפלגה שתביא יותר משר ואין מוסד בעל משקל נמנע ויבני תורה. עובדה היא, שבינינו — ואישינו ביד — המכונה בכל העניינים החשובים הנהיג יתח העפנו ממשרד הפנים את שאמנו של ראש הממשלה ואם נרצה, נעין גם את ראש הממשלה עצמו. די אם אורי שמומן בנקמת הבחירות, כדי שפחד ורעה יאורו בראש הממשלה והוא יצא מכללי, כי למלא את מישלולותיו. אפילו אם יבשל יתח שבו ושה, כדי לרפואנו, איך קראו תועמלים ספק לבני שיקול דעת כמכור.

● המורידים האלמנטי ע"ש השלשה לקשי נמנה: עיניו בבריקת הקונגס, או העיקר ידוע — מימיו של תעשיית נשק ישראלית למורידים חמוגים, וכיצד באלה העלת המשרות — בין המשרה לשישה מיליארד דולר, נפועל הייתה לנו טיפסיפה של מה הולרפה נוסעצה, ולכן לא השקענו אלא מה עשיות אלפי דולרים באירגון רבולוציה עולמית. חסכונו גדול, דבר גדול.

● המורידים האלמנטי ע"ש השלשה לקשי נמנה: עיניו בבריקת הקונגס, או העיקר ידוע — מימיו של תעשיית נשק ישראלית למורידים חמוגים, וכיצד באלה העלת המשרות — בין המשרה לשישה מיליארד דולר, נפועל הייתה לנו טיפסיפה של מה הולרפה נוסעצה, ולכן לא השקענו אלא מה עשיות אלפי דולרים באירגון רבולוציה עולמית. חסכונו גדול, דבר גדול.

● המורידים האלמנטי ע"ש השלשה לקשי נמנה: עיניו בבריקת הקונגס, או העיקר ידוע — מימיו של תעשיית נשק ישראלית למורידים חמוגים, וכיצד באלה העלת המשרות — בין המשרה לשישה מיליארד דולר, נפועל הייתה לנו טיפסיפה של מה הולרפה נוסעצה, ולכן לא השקענו אלא מה עשיות אלפי דולרים באירגון רבולוציה עולמית. חסכונו גדול, דבר גדול.

גורל עצמי

גדעון ספירו

נגינות מזרחיות שמעתי השבוע מאנשים משייטים במרחב הפוליטי המשתרע בין השמאל לליברלים והאמיתי — נוסח ח"כ וירשונסקי. הם דרשו פיתור עובדים ממשרותיהם לאחר שהשמיעו את עמדותיהם הפוליטיות והתנהגו עפ"י צו מצפונם. כוונתי לשחקנית תיאטרון חיפה שפרשה וייגרסון, שסירבה לגלם תפקיד במחזה של מנדי מושקו שנגר את מצפונה, ולמנהל מוזיאון הארץ רחבעם זאבי שהשמיע את רדינותו המקוממת על כונספי הפלשתינים. במקרה של עפרה וייגרסון, חמכו בפטוריה מנהלי התיאטרון, ומכירים כאנשי שמאל מובהקים שעמדו פעמים רבות בשורה הראשונה של המאבק על רומות והרמוניות וההומניטיות של ישראל. במקרה של רחבעם זאבי והירשונסקי, אשר לא צריך להכביר מילים על עמדותיהם והשקפת עולמם הרמוניסטית-סוציאליסטית (שריר) וההומניסטית-ליברלית (וירשונסקי), דווקא מאנשים אלה הייתי מצפה למעשה נחרצת נגד כל מיסורי עובדים בגין השקפת דעות פוליטיות.

המקרה של עפרה וייגרסון הוא, ללא ספק, היקל יותר להגנה. תיאטרון אינו יחידה צבאית הבנויה על היררכיה נוקשה והגהות פקודות. תיאטרון כלכלי, ותיאטרון חיפה בפרט, העסק בשאלות חברתיות ופוליטיות מעוררות מחלוקת. חייב לכבד עמדות שחקנים הסובבים למלא תפקידים מסוימים של השקפת עולם. מי שדוגל בחברה דמוקרטית וברמוקרטיות תעשייתית, יכבד גם את זכותו של העובד להביע את דעתו והגותו לו את זכותו של העובד מבלי שתיושק לו חרב הפיטורים תחת על צוואר משום שהביע ספק לבני שיקול דעת של התנהלות.

אם עפרה וייגרסון סבורה כי השקול שהביא את המנהלים והאמנותיים להחליט להפיק את המחזה של מנדי מושקו, אני למעלה על זכותה לומר את כלל חשש כי יאונה לא רע. אחרת, אנו מנהלים שחקנים מקצוענים בתוך תיאטרון המתיימר להיות את הצביר לעצמאות מחשבתית, להצגות שאלות נוקשות בנושאים שכולנו שורה עליהם חיל קדושה. המסר החשוב של תיאטרון חיפה יסבול מצלקות קשות אם בביתו פנימה לא יגלה אותה רוח של פתיחות וסובלנות, אותה הוא מבטל לשורר ליצבור הרוח.

אין ספק כי רדינות של זאבי ון מקוממות לפטר מהלכיהן את פער שנות האור הפעירות בין עמדותיהן של האלקן ואבי לבין העמדות המבוטאות כאן. אבל מבחן הדמוקרטיה לחופש ריעות אינו עומד על הפרק שעה שאחת גורש להסכים עם זכותו של אדם לומר רדינות וזכות או קרובות לשלל. זו חכמה קטנה מאוד. זכותו של אדם להביע את דעותיו מתבקש תגן על רחוקות מאלו של קרובים צפון מדרום. אם יוסי שריר ומרכי וירשונסקי יציעו לפטר את כל עובדי התיאטרון שממכמים עם "גנר" הרי יצטרכו לפטר אלפי עובדים ממשרותיהם. אם כל מורה שחושב כמו אלופנו זה, וגם אומר זאת בשעות המתח המוקדשות לליבוני שאלות חשיפה, יפטר ממשותו, ימצאו עצמם מאת מורים, אולי אלפים, מחוסרי עבודה. רדינותו של שריר לפטור זאבי אינו רק משנה עצמי, אלא גם משנה טקטי, כאילו גול לגאולה כהן גם לפטר מורים ערבים ויהודים שהביעו עמדה המצדדת במר"ם עם אש"ם או למנוע מצעידים בעלי עמדה ליניר וריקלית מלהתקבל לדורות הביטחון השגור.

מעבר לנאמר כאן, צריך איש שמאל, ואלי גם ליברל אמיתי, לנקוט עמדה עקרונית ואומרת כי זכותו של אדם למקום עבודתו היא מהותית ורק נסיבות מילליות יצאו דופן מצדיקות מיסוריה.

במקום מדיניות

צבי טיימור

מדינת הייצוב שבוצעה בטורקיה נלוה על פי תרשים קרן המטבע הבינלאומי, שיעורי ריבית גבוהים. גם בטורקיה היו מפעלים ויצנים שנקלעו למועד הייצוב עם חובות כבדים ונשאו בנטל הריבית של מדינת הייצוב. בטורקיה תורת אלו הקפאו והפכו למעין הלואה עומדת שלא גובים אותה. קרוב לוודאי שהיה תימחך במשך הזמן, פריסת חובות מתבצעת בכל העולם לתקופות ארוכות וריבית נמוכה. רק בישראל מנסים לבצע פריסת חובות בריבית גבוהה ממחיר השוק. הממשלה מגייסת הון בריבית שנחת של 4.5-4.75 אחוזים ומכונה להעמיד לרשות החק"מ ולרשות המושבים בריבית של 8 אחוזים ויותר. יש כאן גביית מרווח של 75% לכן, הדרישה הלגיטימית של הסקטור הצרפתי ששפיע ממדיניות הריבית היתה צריכה להיות פריסת חובות 10-15 שנה בריבית של 3.5-4 אחוזים. ניתן היה לראות בכך, לא סיכסוך אפולוגיטי ומסוכנת. מנהגי החק"מ מעדיפים בגין מדיניות ממשלתית מוטעית, שכן יעדיה לא נכללו חס המגזר התעשייתי והחקלאי, אולם עמדת מנהיגי החק"מ כפי שבאה לידי ביטוי ב"קבי" (8.7) היא עמדה פחדנית, אפולוגיטית ומסוכנת. מנהגי החק"מ מעדיפים בדין חקלאים כחריז חזקים על גיהול מאבק גלוי פוליטי ולגיטימי לחיקון המעוה. לשם כך מגייסים גם ניומקים על עניינים, המאבק לביטול גביית הריבית העורפת והחריגה אינו נגד הבנקים אלא נגד מדיניות קבעו את הריבית המכונה רצחנית אלא המדיניות המוניטארית של בנק ישראל, לכן לא הבנקים צריכים לממן את החולת הריבית אלא הממשלה, הממשלה סיבכה את החק"מ בקבלת ההחלטות הקציניות, כאשר ניתן היה להסתפק במגוף של הקצבת סכום שנהי להחלת הריבית, מכאן שהחשש כפני מעולות הגומלין של הבנקים הוא לפחות מוגזם. הגורמים הכלכליים המצוטטים של החק"מ מעדיפים גם על אי הבנה המפה הכלכלית, כאשר הם סבורים שהבנקים מסוגלים למנוע את הבריים לקבוצים או שהמאבק הפוליטי במחוזות כדור הבנת ורבות כספיות, יש להפעיל את העוצמה הפוליטית ולהשתמש בכלים פוליטיים רגילים.

בנקו, אגב, שכל מיני הסדרים ל-19 ול-36 יביאו להקלה ומנית במצב ויתנו זמן לנשימה, אולם, אי אפשר לפתור את הבעיה בריבית שמורה של 8-9% לתקופה של עשרים שנה. לטווח רחוק קוצר הנשימה רק יחמיר וכך מנהיגי החק"מ מסכנים את עצם עתיד התועה הקצוצה.

העמדה השטרלית של מנהיגי החק"מ מושפעת לדעתי, משיקולים קואליציוניים. היא אינה אחראית, אינה מרוחקת ראות ואינה לוקחת בחשבון את הצרכים ארוכי הטווח של העוף אותו הם מייצגים.

ישר לגינס

חאלד חליפה

ריאותו של רחבעם זאבי לגירוש הערבים מישראל היא הריה הראשונה במסגרת לינ"ן שעלול להיעשות כתושבים הפלשתינים בנה המערבית ובצועת עזה, למען קביעת עתיד השטחים. החלפת המלה גירוש בטרנספר היא בריחה גרושה, שכן אילו חילופי אוכלוסין הוא מציע עם ירדן, למשל, הוא מציע להביא פלשתינים מהגרה המזרחית ולהחליפם בשכונת הצליח לחלחל לליבו של המימסר ללא כל נסיון הפיכה.

אמירות מעין אלו של זאבי צריכות להדליק אור אדום באשר לאמדת התפשטות המסרן הכהניסטי בארצנו. קבניטי המדינה צריכים להחליט אחת ולתמיד על יצאה מהאופוריה המבוססת לאבן דרומים בחברה היהודית ועליהם להבין את העם לנסיבה מהשטחים הכבושים כיום ויהיה מאוחר, ויכוח זה עדיין מהוירח על הליבא, שהמשך יציור משרת את ישראל הכוחנית והנצמא למלחמה. היטבו לנחל ולהבין את דבריו של רחבעם זאבי וקני כפרי, הם שאלו מרוע ניתן לזאבי הכיני לגרי, שהיה המרחק בינו לבין הפאציפיזם לא ניתן לשיעור...

הפאציפיזם ראש עיריית תל-אביב, שלמה להט, המתנגד בין המרכז היראלי לליכוד, שכח שהוא מייצג גם תושבים ערבים ביפו. הוא אגב התנגד לדבריו לקריאתו של זאבי, אבל הכיר חגיגה כי ישאר אותו בתפקיד, והכל במסגרת חופש הביטוי הליברלי ההגון בעירייה. מעניין מאוד, מה היה אומר להט אם ערבי, בתפקיד מנהל מוזיאון הארץ, היה קורא לטרנספר של תושבים ויהודים, עם ציץ לשווב ולרדור בדבריו, ואם אין לו האומץ להחליט עכשיו, הוא בחלש יכול לפטר את גנרי כעוד כמה חורשים, בשור הסערה. קריאות מחאה ותורס תרבותי טוטאלי על מוזיאון הארץ בקרב הציבור הינו השפוי ויש הרבה כאלהו יאלצו את ראש עיריית תל אביב לעשות את המלאכה.

בדבריו האחרונים הצטרף האלקן זאבי למשפחה הגועים ההומניים" כקניג בעל המסמר הידוע לשמצה, השר פת שמציע את המונית ככלי תחבורה לגירוש הערבים, כהנא עם, ערבים לערב ויהודים לייפול עם ה"קנים המסוממים. כולם ייתכנו וייתחמו בספר השיאים של גינס.

